

İPEK DUBEN**TEN, BEDEN, BEN SERGİSİ ÜZERİNDEN MONOGRAFİK BİR ÇALIŞMA**

2022

MELİ RUMEYSA ÖZTÜRK

1941'de İstanbul'da doğan İpek Duben, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde okur. Sanat Tarihi ve Felsefe dalında eğitim alır. Ardından Chicago Üniversitesi'nde 1965 yılında siyaset bilimi dalında master yapar (1969). 1972-76 yılları arasında New York'da Robert Hale gibi bazı sanatçıların atölyelerinde çalıştı. Ardından İstanbul'a döner. İstanbul'da ilk *Şerife* serisini üretir. 1980 yılında da bu serinin ilk resmi ile 1. Günümüz İstanbul Sanatçıları Sergisi'nde başarı ödülü alır.

İpek Duben, *Şerife 1*, 1980, 111 x 80 cm, Kağıt üzerine füzen

Sanat üretiminin yanı sıra Milliyet Sanat Dergisi, Tarih ve Toplum, Boyut ve Sanat Çevresi'nde eleştiri yazıları kaleme alır. Hem sanat üretiminde bulunduğu hem de eleştirmenlik yaptığı dönemde her iki alanda da bulunması sanat çevresi tarafından pek kabul görmez. 1984'te Mimar Sinan Üniversitesi'nden sanat tarihi doktorasını alır. 1990-91 yılları arasında Plastik Sanatlar Derneği Genel Sekreterliği yapar. Burada düzenlediği

konferansları Çağdaş Düşünce ve Sanat ismiyle kitaplaştırılır. İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde ders vermiştir.

Ten, Beden, Ben sergisi, İpek Duben'in 40 yılı aşan sanatsal pratiğini daha önce sergilenmiş ve daha önce hiç görülmemiş işleriyle gözler önüne serer. Kimlik sorunları, benlik, toplumsal cinsiyet, erkek şiddeti, göç ve tüketim alışkanlıkları konularının irdelendiği işleri barındırır. Sergi, Duben'in kendini sorgulama yolculuğunu hem fiziki unsurlarla hem de imgelerle izleyiciye sunar. Sanatçının sanatsal pratiğinin nasıl bir değişime uğradığını da gösteren sergi, 9 Aralık 2021 ile 8 Mayıs 2022 tarihleri arasında SALT Beyoğlu'nda gerçekleşmiştir.

'Şerife' ve 'Adale Adam'

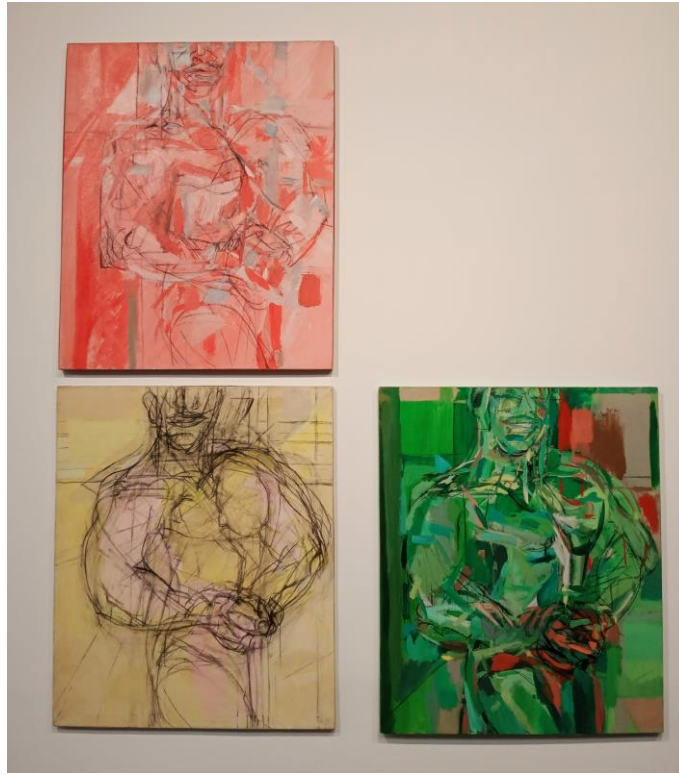
Şerife, İpek Duben'in ablasının evinde çalışan, küçük oğlu olan temizlikçi bir kadındır. Duben, Şerife'den çizmek istediği resimler için kendisine model olmasını ister; fakat Şerife, hem bir anne hem de bir kadın olmanın getirdiği bazı normlar sebebiyle model olmak istemez. Bunun üzerine Duben, Şerife'nin giydiği elbiselerin benzerlerini alır ve içine gazete kağıtları doldurup bir kadın bedeni formu verir. Ardından 1980-82 yılları arasında bu cansız modelleri resmeder.

İpek Duben, *Şerife 6-7-8*, 1982, 111 x 80 cm (her biri), Tuval üzerine yağlıboya

Resimlerdeki kadın bedenleri, sıradan ve gündelik elbiseler içinde kendini bulmuş olmasının yanı sıra güzellik algısına da uymayan formdadır. Şerife, toplum tarafından göz ardı edilmiş, pek de görünür olmayan ve görünür olmaktan çekinen bir kadındır. İpek Duben, Şerife'nin

durumunun günümüzdeki pek çok kadın için geçerli olduğunu belirtir.¹ Kadınla ilgili normlar, baskılar ve ayrımlar toplumun herhangi kesimine dahil olan pek çok kadının karşısına hemen hemen benzer şekilde çıkar. Seri, ilk sergilendiği dönemde yoğun eleştiriye maruz kalır, Duben'in görünür olmayan kadını görünür kılmak istemesinden rahatsız olunmuş nitelikte eleştiriler yapılır. Bu serinin devamı niteliğinde olan *Adale Adam* üçlemesi de Salt Beyoğlu'nda aynı katta *Şerife* serisiyle beraber sergilenir. *Adale Adam*'da ise Şerife'nin utanan ve tereddütlü tavrının aksine cüretkar bir biçimde vücudunu gösteren figürler bulunur.

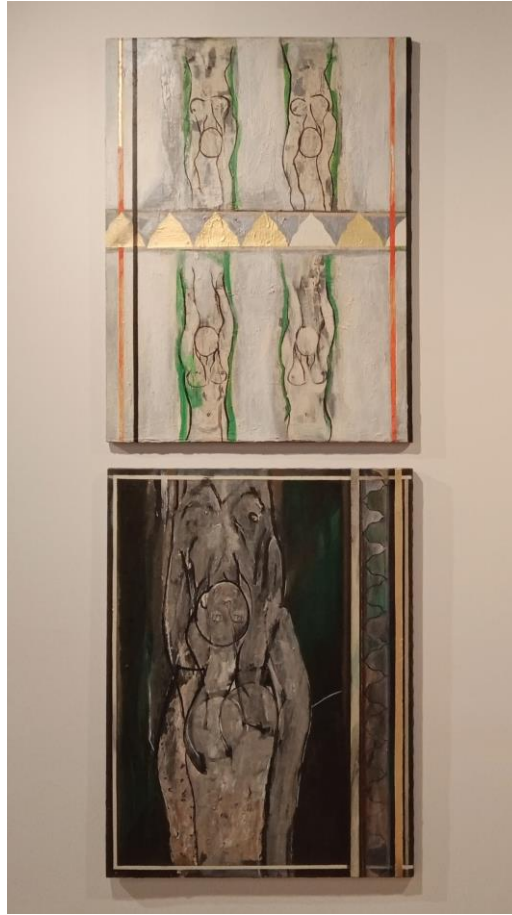
İpek Duben, *Adale Adam 1-2-3*, 1998, 108 x 88 cm (her biri), Tuval üzerine füzen ve akrilik boya

İpek Duben, İstanbul'a döndüğü zaman canlı model olarak ailesi ve arkadaşlarını çalışır. Aynı zamanda sergide yer alan kendi otoportrelerini de bu dönemde etüt eder. *Adale Adam* serisi ise gazete kupürleri ve kendi çektiği fotoğraflara dayanır. Maço bir erkeği tasvir eden bu üçleme ile *Şerife* serisi çok daha anlamlı görünür.

¹ Sınırsız Ziyaretlerin Sohbetleri #2 İpek Duben ve Beden, Unlimited, İstanbul, 2022

'İzler, Kayıt, Suspended'

Kadın sorunlarını *Şerife* serisinde işleyen Duben, benlikle ilgili sorularını da *Manuscript*'te işlemeye başlar. 1990'ların başından itibaren bu seriyi beraberinde getirecek *İzler, Kayıt, Suspended* işlerini üretir. Bu işlerde minyatür ve ortaçağ el yazmalarından etkilenerek kendi bedeni üzerine çalışır. Teslimiyeti sembolize eden, ayakta ve eller yukarıda, duruşlar büyük boyutlu tuval ve farklı malzemeler üzerinde işlenmiş. İpek Duben, çalışırken herhangi bir eskiz üzerinden çalışmadığını, direkt resme başladığını ve süreci kaydettiğini belirtir.²

İpek Duben, *İzler 5-4*, 1990-91, 120 x 91 cm (her biri), Tuval üzerine karışık teknik

İpek Duben'in eğitim hayatının büyük bir kısmı Amerika'da geçer. Türkiye'ye döndüğü sırada, akademide eğitimci olduğu zaman, Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi koşulların da etkisiyle Amerika'da aldığı eğitimi ile ilgili bazı olumsuz söylemlerle karşı karşıya gelir. İpek

² Sınırsız Ziyaretlerin Sohbetleri #2 İpek Duben ve Beden, Unlimited, İstanbul, 2022

Duben Türkiye'de doğmuş ve büyümüş olmasına rağmen akademi, kendisine karşı mesafeli bir tavır takınır. Bu seriler de iki kültür arasındaki çatışmayı ele alır.

'Manuscript' ve 'Artemis I-II'

İpek Duben *İzler, Kayıt, Suspended* ile beraber "Ben kimim?" sorusu etrafında dolaşmaya başlar ve ardından direkt olarak bu soruyu sorduğu *Manuscript* serisini üretir. *Manuscript 1994*, cezaevinde çekilen fotoğraflara benzer şekilde çekilmiş İpek Duben'in kendi fotoğraflarından oluşur. İpek Duben, hem kamera karşısına çıplak bir şekilde geçer hem de işlerinde benliğini çıplak bir şekilde izleyiciye sunar. "Durduğum yerle, bulunduğum toplum arasında çok büyük fark vardı."³ der. Belki de kendisinin ifade ettiği biçimde bulunduğu, elit olarak adlandırılan, konumun dışında ve toplumun içinden biri olarak üretimleriyle benliğine dair bazı meseleleri sorgular.

İpek Duben, *Manuscript 1994 [Elyazması 1994]*, 1993-94, Değişken boyutlar (51 levha), Kağıt üzerine akrilik boya, kaplama macunu, parşömen

³ Sınırsız Ziyaretlerin Sohbetleri #2 İpek Duben ve Beden, Unlimited, 2022, İstanbul

Manuscript serisi, İpek Duben'in kendi fotoğraflarını kağıt üzerinde yaldızlı boyalarla çalıştığı üçlü ve tekli birimlerde 51 parçadan, cam bir platform içinde duvarda bulunan tabakaları koruyan açık kutudan ve bir şiirden oluşur. Yaldızlı boyalarla bu tabakalarda İpek Duben, kendi fotoğrafları üzerinden "Ben kimin?" sorusunu bir ayna tutarcasına izleyiciye de sorar. Bedenini tekrar eden bir imge olarak kullanan Duben, *El Yazması 1994*teki yolculuğunu şöyle anlatır:

"Bedenim bu yolculuğun taşıyıcısıydı. Kutsal ile dünyevinin, modern ile gelenekselin, 'bir' olan ben ile 'çokluğun parçası' olan benin birbirine meydan okuduğu müzakere edildiği ruhumu barındırıyordu."⁴

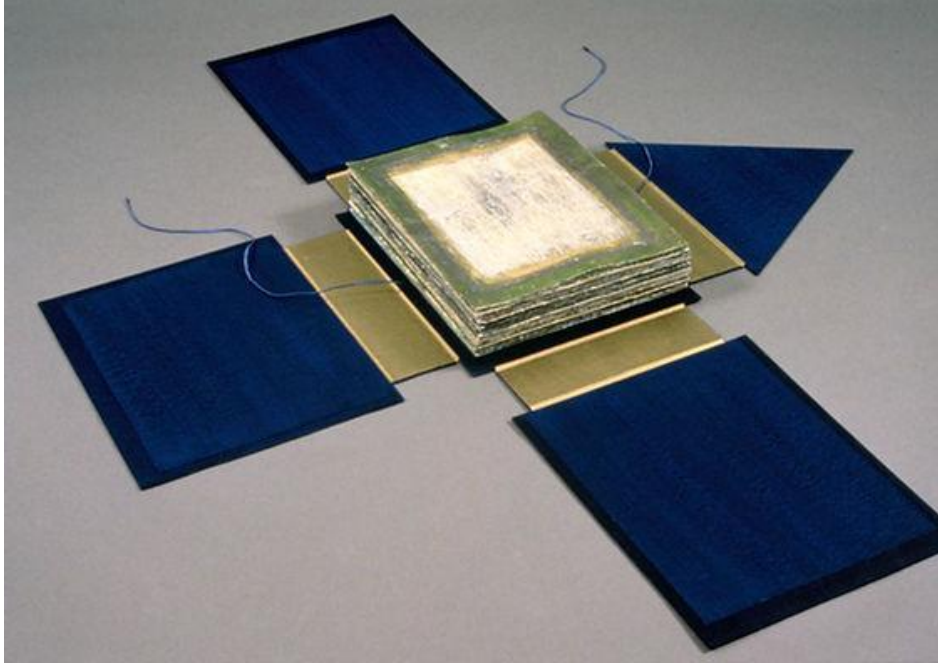

İpek Duben, 1992

Duben, "Ben Doğulu muyum, Batılı mıyım? Geleneklerle ilgim, bağlantım nedir?"⁵ gibi sorularla kendisinin bireyselleşmesi aşamasını kaydeder. İslami inançlar, töreler ve gelenekler karşısında bir kadın olarak kendini yeni doğan çocuğun çıplağı kadar yalın bir şekilde ortaya koyar.

⁴ Yayınlanmamış söyleşiden, 2021 (*Ten, Beden, Ben* sergisi, Manuscript 1994 açıklama metni)

⁵ Yakından Bakınca: İpek Duben "Ten, Beden, Ben" sergisindeki işlerini anlatıyor, YouTube, SALT Online

İpek Duben, *Manuscript 1994 [Elyazması 1994] (detay)*, 1993-94, Değişken boyutlar (51 levha), Kağıt üzerine akrilik boya, kaplama macunu, parşömen

İpek Duben, *Manuscript 1994 [Elyazması 1994] (detay)*, 1993-94, Değişken boyutlar (51 levha), Kağıt üzerine akrilik boya, kaplama macunu, parşömen

Yıldızlı tabakalar halindeki işlerin depolanması için oluşturduğu kutu ise işe bir nevi kutsiyet atfeder. Kutsal dinlerde kabul edilen kutsal kitapların formuna benzeyen bu kutunun üzerinde de yine İpek Duben'in portresi bulunur. Bu kitap; Duben'in kimliğini, benliğini sorguladığı ve kendini ortaya koyduğu bu sürecin kaydını saklar niteliktedir. Kendi deyimiyle, bireysel varoluşunu dini gelenekler çerçevesinde çok günahkar bir şekilde fakat bu durumun kabulü içinde de bunu, portreleriyle yeni doğan çocuğun temizliği ve günahsızlığına sahip olduğumuz bir yaratı içinde olduğumuzu kabul ederek işler.⁶

İpek Duben, *Manuscript 1994 [Elyazması 1994]*, 1993- 94, Parşömen kağıdına baskı

⁶ Yakından Bakınca: İpek Duben "Ten, Beden, Ben" sergisindeki işlerini anlatıyor, YouTube, SALT Online

Bir şiir olan *Manuscript 1994*, Yunan mitolojisinde doğa tanrıçası olan Artemis'in ağzından yazılmış gibidir. İpek Duben'in benliğini sorgulama yolculuğunu zaman ve konum çevresinde kelimelerle de ifade ettiği şiir, parşömen kağıda baskısı alınarak enstalasyon şeklinde izleyiciye sunulur:

MANUSCRIPT 1994

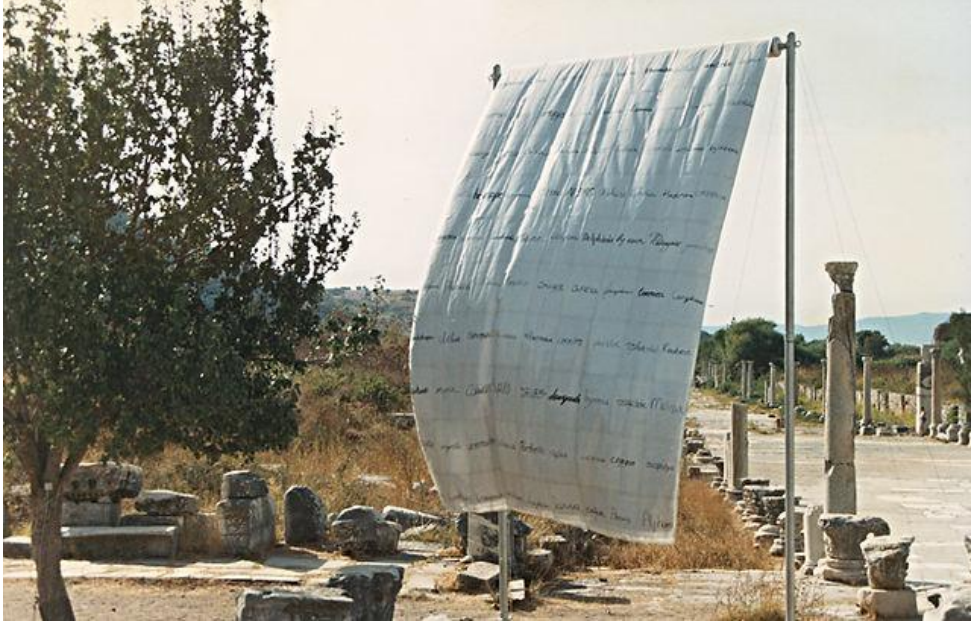
gövdemi sarmalayan ten
taşlara değiyor çakıllara sımsıkı
bastırınca beni bedenimi ruhumu
ekiliveriyorum
o tenin derinine
yeniden görmeye kendimi
bir daha bir daha yine
gerçek olan hangisi
o mu ben mi
ben'ler çoęalıyor gitgide
dışa diktiğimde gözümü
ve içte ta derinlerde
hiçbir dilin varolmadığı
dağlarla anının dibinde keşfediyorum birden
beni çevreleyen herşeyi
gerçek olan hangisi
ben mi o mu
ikimiz mi hiçbiri mi
zaman duralamışsa
kıpırdıyorsa şey'ler
an sürüp gidiyor
burda mıyım orda mı
yoksa
aynı-şey-mi hepsi

Manuscript, İpek Duben'in farklı işleriyle de etkileşim halinde ve çok katmanlıdır. *Kayıt, İzler, Suspended* gibi *Artemis I-II* de bu işlerdendir. *Artemis I*, SALT Beyoğlu'nda gerçekleşen *Ten, Beden, Ben* sergisinin giriş katında sütunların arasından, danışmanın arka tarafında izleyiciye görünür. İpek Duben 1995'te davet edildiği İstanbul Avusturya Kültür Enstitüsü, Die Fabrikanten ve Kültür Bakanlığı tarafından Avusturya Arkeoloji Enstitüsü'nün yürüttüğü ve Avusturya, Türkiye ve ABD'den 13 sanatçının katıldığı Efes kazılarının 100. yılını kutlamak amacıyla 1995 yılında düzenlenen *Hayal-i Tarih* sergisi için Efes antik kentinde mekana özgü bu enstalasyonu üretir. *Artemis I, Ten, Beden, Ben* sergisi için yeniden üretilir.

İpek Duben, *Artemis I*, 1995

Artemis I, Duben'in *Manuscript* tabakalarında kullandığı fotoğraflarından oluşturulmuş çift başlı bir İpek Duben afişinden oluşur. *Artemis*'in sözlerinden oluşmuşcasına yazılıp asılan *Manuscript* şiirine atfedilmiş gibidir. Aynı şekilde asılı durur ve arkasında anonim doksan kadının el yazısıyla, doğurganlık tanrıçası Efesli *Artemis*'e atfedilen doksan isim yazılıdır. *Artemis I*, daha önce Yunan mitolojisi için de önemli olan Efes Tapınakları'nın önünde bir düzenek kurularak sergilenir. *Artemis* İpek Duben'in kendisidir ve tanrıça tapınağa kadar gelmiştir.

İpek Duben , *Artemis I (detay)*, 1995, "Hayal-i Tarih" sergisi

Artemis II, 2009 yılında Beral Madra'nın küratörlüğünü yaptığı *Under My Feet I Want The World, Not Heaven* sergisinde Efes Müzesi'nin koleksiyonunda bulunan Artemis heykelinin keşfedildiği Prytaneion' un (belediye binası) kalıntıları üstünde konumlandırılır. İpek Duben'in kendi bedeninin fotoğraflarından oluşturup baskısı alınan 30 alüminyum modül yerde ve sanatçının tanrıçaya ithafen yazdığı şiirin Türkçe ve İngilizce versiyonları sütunların çevresine sarılı şekilde sergilenir.

İpek Duben, *Artemis II*, 2009, "Under My Feet I Want The World, Not Heaven" sergisi

'What is a Turk?' ve 'Farewell My Homeland'

What is a Turk?, farklı milletlerin Türkiye'ye bakış açısını içeren bir video ve 30 kartpostaldan oluşur. Kartpostalların ön yüzünde Türkiye'deki sosyal yaşama ait tarihi ve güncel fotoğraflar, arka yüzünde Türkler ile ilgili yazılmış yazılardan alıntılar bulunur. 30 kartpostalın önü ve arkası görünecek şekilde ikişerli olarak duvara asılıdır.

İpek Duben, *What is a Turk?*, 2009, 30 kartpostal ve bir video, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Videoda, Batı'nın Türklere karşı yargıları üzerine sorular yöneltilir ve Türkler ile ilgili görüşleri video kaydına alınır. Röportaj yapılan kişiler, Türkler ile ilgili tarih kitaplarından veya filmlerden, haberlerden görüp duyduklarını da örnek göstererek fikirlerini aktarır. Kimisi Türkiye'nin Doğu'ya ait bir yer olduğunu söylerken kimisi de, Türkiye'yi gördükten sonra Avrupa'ya sannıldığından daha fazla ait olduğunu söyler. Ardından Türkiye'ye gelmiş veya hiç gelmemiş kişilere bu kartpostallar verilir ve üzerinde yazılı alıntılarını okuyup yorum yapmaları istenir. Pek çoğunun söylediği şey ise kartpostalda yazan "Türklerin İngiliz dilini konuşanlar gibi bir işin bitimiyle ilgilendiklerini düşünmüyorum, Türkçenin yapısından kaynaklanıyor olabilir."⁷ sözüne benzer niteliktedir. Türklerin işlerini sonraya ertelemeleri ve arkadaşlarıyla oturup sohbet etmeleri çoğu röportaj yapılan kişinin dile getirdiği gözlemlerdir.

⁷ Joe E. Pierce , 1964

What is a Turk?, kimlikleri ilgili sorunlara değinirken serginin aynı katında *Farewell My Homeland* enstalasyonu bulunur. Kimlikle ilgili sorunların yanı sıra, yerinden edilerek göç etmeyi işleyen çalışma, yerinden edilen insanların göç ederken çekilmiş fotoğraflarından oluşturulmuş bir adet kitap ve geçitten oluşur.

İpek Duben, *Farewell My Homeland*, 2003

Zorunlu göç eden insanların siyah beyaz fotoğraflarını barındıran kitap, tül den sayfalar ve tel parmaklıklardan oluşturulmuş bir kapaktan ibarettir ve kitabın saklanacağı, kitaba yakın boyutlarda tahtadan bir bavul vardır. 2004-05 yılları arasında üretilen iş, daha önceki sergilemelerde izleyicinin incelemesine izin verilerek konumlandırılır; fakat yıllar içinde kitabın hassaslaşmasından dolayı bu sergide dokunulmasına fırsat verilmemiştir.

İpek Duben, *Farewell My Homeland (detay)*, 2003

İpek Duben, *Farewell My Homeland (detail)*, 2003, Değişken boyutlar, Tel parmaklık ve tül üzerinde fotoğraf baskı

Göç etmek zorunda kalan insanların ülke sınırlarından geçerken geçtiği geçide benzeyen enstalasyon loş bir alana konumlandırılmıştır. Bu konumlanma izleyiciye güvensizlik ve bilinmezlik hissi uyandırırken duvarlarda neon ışıklarla oluşturulmuş *onebillionyears* ve *farewellmyhomeland* yazıları geçitten geçerken izleyiciye eşlik eder.

Bir milyon yıldır süregelen yerinden edilme sorunu yalnızca yeri, zamanı ve kişileri değişerek hala devam eden küresel bir sorundur. Bir milyon yıldır, sınırlar belirlenip devletler kurulduğundan beri insanlar baskılardan, işgallerden dolayı yurdunu terk etmek zorunda kalmıştır. Enstalasyon, izleyiciye bu yolculuğu kısa bir an da olsa deneyimletmek ister.

'Children of Paradise' ve 'Memory Chip'

İpek Duben, 2000'lerin başında Amerikan tüketim kültürünü yansıtan Mickey ve Minnie Mouse oyuncakları gibi sokağa atılmış koleksiyon nesnelarını toplar. Biriktirdiği bu nesnelarle *Children of Paradise* enstalasyonunu oluşturur. Enstalasyon, metal bir raf üzerine dizilmiş renkli magnetler, mendiller ve çeşitli minik oyuncaklardan oluşur. Özellikle Hıristiyan ikonografisinde kullanılan çocuk melekleri andıran oyuncak bebekler kullanılmıştır.

İpek Duben, *Children of Paradise*, 2000-11

Children of Paradise, kullanılan imgeler açısından Duben'in ürettiği son seri olan *Angels and Clowns* serisini besler niteliktedir. *Children of Paradise*, İpek Duben'in sanatsal pratiği için bir değişimi simgeler. Duben, çalışmalarında resmin yanında hazır nesnelere de kullanmaya başlamıştır.

İpek Duben, *Memory Chip*, 2012

Serginin giriş duvarında görülen *Memory Chip*, İpek Duben'in 2012'de elektronik birtakım küçük nesnelere kullanarak oluşturduğu seridir. *Children of Paradise*'da görülen oyuncak bebekler ve *Manuscript* serisinde kullanılan İpek Duben'in fotoğraflarından parçalar da bulunur. *Manuscript*'in üzerinden uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen *Memory Chip*, Duben'in benlik ve kimlik sorgulamasının devam ettiğini gösteren bir iş sayılabilir.

'LoveBook' ve 'LoveGame'

LoveBook ve *LoveGame*, İpek Duben'in Amerika'da katıldığı iki aylık konuk sanatçı programında geçirdiği yıllarda ürettiği birbiriyle ardışık işlerdir. Bu program sürecinde Duben, ilk kez metalle çalışmayı dener. Yine orada kaldığı aynı dönemlerde, 1998-2001 yılları arasında Türkiye ve Amerika'da aile içi şiddet ve kadın cinayetleri konulu gazete kupürlerini biriktirmişti. 117 adet üçüncü sayfa haberleri, çelik plakalar üzerinde uygulanmıştır. Bir kitabın sayfalarını oluşturan bu çelik plakalar, duvarlarına çıplak ve soluk ampüller konulmuş bir odada sergilenir. İşin bulunduğu oda, içine girildiğinde bir sorgu odasını ya da bir morgu anımsatır.

İpek Duben, *LoveBook*, 1998-2000, Banu ve Hakan Çarmıklı Koleksiyonu

İpek Duben, *LoveBook (detay)*, 1998-2000, Arter Koleksiyonu

SALT Beyoğlu'nda *LoveBook* işininin bulunduğu odaya girmeden önce izleyici *LoveGame* karşılar. İzleyiciyi aşk ve namus adına işlenen cinayetlere bir rulet oyunuyla dahil eder. Nitelikli bir kumarhane ortamı yaratılan sesli enstalasyon, el yapımı bir rulet masası, tavana asılı disco topları, rulet masasına bakan bir ayna, ışıklı bir LOVEGAME tabelasından oluşur. Terkedilmiş bir kumarhaneye gelmiş hissi uyandıran oda gezilirken izleyiciye İpek Duben'in farklı müziklerden derleyip editlediği bir aşk şarkısı eşlik eder. Rulet masasında oynanan

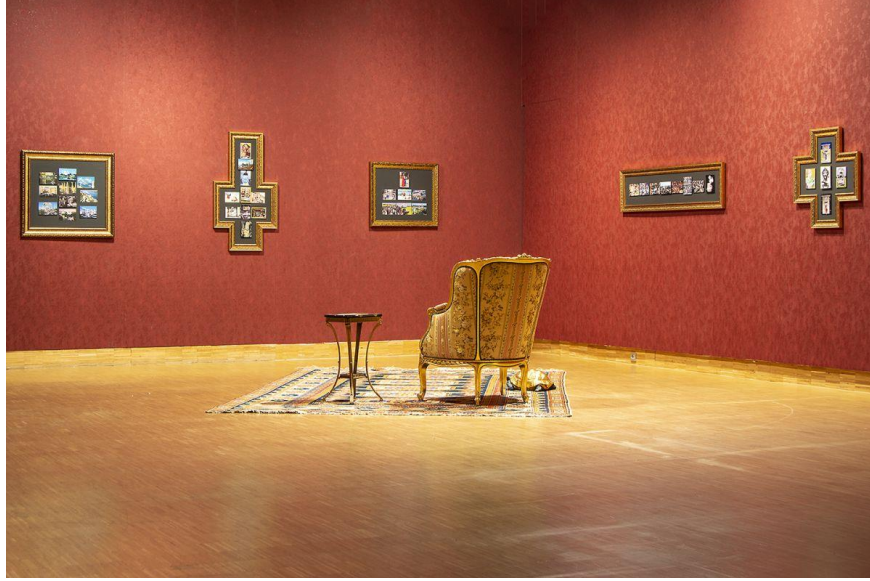
oyun, katillerin gözlerinden ve kurbanların portrelerinden oluşan görsellerden meydana gelir. Masanın etrafında toplanan oyuncular bahisler sürerek birilerinin ölmesine yol açar. Duben, bu rulet manasıyla birlikte izleyicinin, işlenen bu cinayetler ya da şiddetlerin neresinde konumlandığını sorgulamasına yol açar. Bir cinayetin işlenmesi ardından suçlu olanlar yalnızca bu cinayeti işleyenler midir, yoksa sessiz kalanlar da bu suça ortak mıdır? *LoveGame*, *LoveBook* ile birlikte 2001 yılında New York'da *LoveYouForever* ismiyle gösterilir. Zeren Göktan'ın oluşturduğu, Türkiye'de işlenen kadın cinayetlerine kurban giden kadınların isimlerinin ve sayılarının yer aldığı Anıtsayaç da işin bulunduğu katta yer alır. Sergi ekibinin fikriyle eklenen Anıtsayaç, işleri daha da tüyler ürpertici hale getirir.

İpek Duben, *LoveGame (detay)*, 1998-2001, Banu ve Hakan Çarmıklı Koleksiyonu, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

'Angels and Clowns'

İpek Duben'in ürettiği son seri olan *Angels and Clowns*, 21. yüzyılda yaşanan küresel servet eşitsizliğini ele alan kolajlardan oluşur. Duben, ürettiği kolajların bütününe bir taraftan düşük ücretlere çalıştırılıp istismar edilen işçileri, diğer taraftan da Ay'a seyahat için çokça para harcayanları konumlandırır. *Angels and Clowns*, sanatçının gördüğü eşitsizliğe gösterdiği tepkiyi yansıtan nitelikte bir çalışmadır. Duben, yaptığı seyahatlerde topladığı gazete, kartpostal ve dergilerden kestiği fotoğraflar aracılığıyla birbiriyle çelişen yaşamları ürettiği kolajlarda gösterir.

İpek Duben, *Angels and Clowns*, 2020, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Kolajlarda, *Children of Paradise* ve *Memory Chip* serisinde görünen bebek figürlerine rastlanır. Yeryüzünde olan biteni izleyen bu melek çocukların yüzlerinde, şaşkın ve endişeli ifadeler görünür. Duben, 21. yüzyılda gerçekleşen olayları, birbiriyle taban tabana zıt yaşamları kolajlarıyla ironik bir dilde eleştirir.

İpek Duben'in resimle başlayan ve farklı materyalleri kullanarak devam ettirdiği sanatsal pratiğinde sosyolojik ve felsefik işler üretmesi önemli bir yere sahiptir. Duben'in aldığı akademik eğitimin bu konuda kendisini beslediği ve eğilimlerini de bu yönde geliştirdiği açıkça gözlemlenebilir.

Sanatı, kendine dert edindiği fikirleri, olayları anlatmakta bir araç olarak kullanmıştır. Duben için sanat, bir şeylere farkındalık oluşturmak veya bir şeylere karşı tepki göstermenin bir yolu olmuştur. Kendi benliği ve kimliği üzerinden oluşturduğu çok kişisel bir iş olan *Manuscript* bile izleyicinin de Duben'le birlikte kendini sorgulamasına yol açar.

Duben'in 2020'de ürettiği son seri olan *Angels and Clowns* güncel konulara değinirken kendisine şu an ne üzerine çalıştığı sorulur ve İpek Duben bu soruyu kendisi üzerine çalıştığını söyleyerek yanıtlanır.⁸ Belki de Duben'in *Manuscript*'te izleyiciye sunduğu bu yolculuğunu hala devam ettirmektedir.

⁸ Söyleşi: İpek Duben ve Işın Önel, Salt Online, 26 Nisan 2022

EK

What is a Turk? : <https://youtu.be/LFW0zsK9MSg>

Farewell My Homeland : <https://youtu.be/wpLOLaW6JVM>

KAYNAKÇA*

Sınırsız Ziyaretlerin Sohbetleri #2 İpek Duben ve Beden, Unlimited, W İstanbul, 17 Mart 2022

Söyleşi: İpek Duben ve Işın Öno, Salt Online, 26 Nisan 2022

<https://www.ipekduben.net/copy-of-works>

<https://www.beralmadra.net/exhibitions/next-wave/>

<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/199671>

<https://saltonline.org/tr/1149/atolye-belgesel-malzemenin-sanata-donusumu>

<https://saltonline.org/tr/2399/ipek-dubenle-dusunmek-atolye>

<https://saltonline.org/tr/2398/ev-ici-emek-ev-ici-siddet-soylesi>

<https://saltonline.org/tr/2389/iz-oztat-ile-elestirel-sergi-turu-ten-beden-ben>

<https://saltonline.org/tr/2419/yakindan-bakinca-ipek-duben?home>

<https://sanatokur.com/ipek-dubenin-en-kapsamli-sergisi-ten-beden-ben-salt-beyoglundu-acildi/>

<https://kontrastdergi.com/ipek-duben-portfolyo-54-sayi/>

<https://www.marketingturkiye.com.tr/etkinlikler/salt-beyoglu-sergi/>

<https://www.cumhuriyet.com.tr/amp/kultur-sanat/dunyanin-tum-yuku-dubenin-omuzlarinda-1891760>

<https://flash---art.com/2022/02/ipek-duben/#>

<https://universes.art/en/nafas/articles/2009/under-my-feet/img/21-ipek-duben>

<https://youtu.be/4qg9SvKgjKA>

<https://youtu.be/ZeK2-NDPQkU>

<https://youtu.be/y-fcjdjByxM>

<https://youtu.be/148DcfHKrZA>

*Araştırmada yararlanılan bazı YouTube videolarına araştırma sonrasında erişim engeli gelmiştir.